

A TÖBBSZÓLAMÚ ÉNEKLÉSI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN

Bevezetés

Írásom témájának az ének-zene oktatás egy kiemelten fontos területét választottam. A többszólamban való éneklés készségének elsajátítása, és a harmonikus hallás fontossága vitathatatlan. Arra szeretnék választ találni, hogy a mai oktatásban, amikor az ének-zene órák és a klasszikus zene iránt is lecsökkent az érdeklődés, hogyan tud mégis megjelenni a zenetanulás egyik legélményszerűbb formája iskolai keretek között. Mi szükséges ahhoz, hogy egy átlagos képességű osztály is tudjon több szólamban énekelni, illetve mivel kísérletezhetnek a pedagógusok a még működő ének-zene tagozatos iskolákban. A többszólamúság tanítását nem csupán módszertani szempontból kívánom megvizsgálni, hanem szeretnék példákon keresztül felépíteni egy pedagógiai folyamatot. Egy iskolai énekkar elindításához, kezdeti fejlesztéséhez is szeretném megkeresni a felvázolt állomásokhoz társítható zeneműveket.

Módszertani összefoglaló

A Nemzeti Alaptanterv, ének-zene tantárgy fejlesztési követelményeinél a többszólamúságra való törekvés az 5-6. évfolyamban szerepel a fejlesztendő területek között, de egyszerűbb kétszólamú művekkel és kánonokkal már alsó tagozatban is találkozhatunk. Mint minden nagyobb új anyagnál, a megfelelő előkészítés itt is kiemelten fontos. Implicit módon azonban már óvodás kortól készülünk a többszólamú éneklésre. A következőkben ezeket, a „valódi” többszólamúságot megelőző lépcsőfokokat szeretném sorra venni. A módszertani összefoglaló elkészítéséhez több nagyszerű kiadvány is a segítségemre volt (a teljesség igénye nélkül: *Kocsárné Herboly Ildikó: Többszólamúság, harmónia és forma tanítása az általános iskolában*¹, *Osvay Károlyné: Az ének-zene tanítás módszertana*²; *Párkai-Tillai-Sinkovics-Kardos: Karvezetés IV.*³ című kötetei. Mindemellett, kezdő tanárként is sok energiát fordítok arra, hogy csoportjaimat elindítsam a többszólamúság felé vezető úton.

¹ Kocsárné Herboly Ildikó (1976): Többszólamúság, harmónia és forma tanítása az általános iskolában, Zeneműkiadó Budapest

² Osvay Károlyné (2007): Az ének-zene tanítás módszertana; Harmadik, átdolgozott kiadás, Krúdy könyvkiadó, Nyíregyháza

³ Párkai-Tillai-Sinkovics-Kardos (1971): Karvezetés IV., Tankönyvkiadó, Budapest

Előkészítés

A többszólamú éneklés bevezetéséhez elengedhetetlen az, hogy a tanulók egyszólamban tisztán, biztosan tudjanak intonálni. Az ének-zene órákon az unisono éneklés kap elsősorban helyet, amely a zenei élményen kívül, az éneklési készségek alapjainak elsajátítására, kiépítésére szolgál, illetve előkészíti a többszólamúságot is.

Kodály Zoltán szerint: „*Az egyszólamú tiszta éneket csak kétszólamban lehet egészen megtanulni; a két szólam igazítja, egyensúlyozza egymást.*”⁴ A többszólamúság bevezetése előtt azonban érdemes bizonyos érzeteket kialakítani a gyerekekben. A hangközök észlelése (pl. tercek, kvint, oktáv) a tonalitás-érzet kialakításában segíthet. A konszonancia és a diszszonancia érzékelése egészen kisgyermekkorától kezdve fejleszhető. A közös alaphang, az ahhoz való viszonyítás és az arra való megérkezés éreztetése is a tonális hallást fejleszti. Mindez helyet kaphat a zenehallgatásnál, vagy már az óra eleji beéneklésnél is.

A második fontos módszertani lépés a többszólamúság felé a belső hallás fejlesztése.

A kérdéses belső hallás elengedhetetlen a dallambújtató feladatoknál, a felelgetős játékoknál, kánonok éneklésénél is. A "néma éneklés" azonban a kottaolvasók körében főként az új művek megtanulásakor, illetve az énekkari próbákban a legjellemzőbb. Ha igyekszünk erre a készségfejlesztésre a kezdetektől a fokozatosság elvét betartva időt szánni, a későbbiekben könnyebben vágathatunk bele a többszólamú művek tanításába, illetve a hangszertanulásban is előnyt jelent.

Az előkészítés szintén fontos eleme a jelrendszerek ismerete, a többszólamú kottakép értelmezése. Akár homofon, akár polifon szerkesztésű művet szeretnénk kottakép alapján megtanítani, meg kell, hogy mutassuk a tanulóknak, mely sorok tartoznak össze, végig kell őket vezetni egy-egy szólamon, akár több versszakkal is. Elterjedt gyakorlat, hogy alsóbb évfolyamokban a szólamokat különböző színnel jelölik, így például a szopránt éneklők nem a felső szólamot, hanem a "piros szólamot" éneklik. Véleményem szerint ez a kisebb korosztálynál megkönnyítheti a pedagógusi munkát, de apránként tudatosítani kell, hogy mely szólamok tartoznak össze, és később a színeket is elhagyhatjuk. A cél minden esetben az, hogy a növendékek akár többszólamú kottában is otthonosan tudjanak tájékozódni, ismerjék a zenei jeleket, előadói utasításokat.

⁴ Kodály Zoltán (1941): *Énekeljünk tisztán!* Magyar kórus művek, Budapest

Az első többszólamú megnyilvánulás vélhetően az osztály és a pedagógus között jön majd létre. Ez akkor lesz szerencsés, ha már ezt megelőzően is rendszeresen „magukra hagyjuk” az egyszólamban éneklő csoportot, így a tanári hang hiánya nem lesz szembetűnő. A pedagógus énekhangja mellett fontos megemlítenünk a hangszerek szerepét. A kodályi alapelvek egyike az, hogy a temperált hangú hangszerek kevés szerepet kapjanak az oktatási folyamatban. A gyakorlat sokszor mást mutat, főként az osztály kvalitásai és a pedagógus személye, valamint hangszeres tudása határozza meg az instrumentumok használatát. A jól zongorázó tanár feltehetően segítségül fogja hívni hangszerét egy többszólamú mű megtanulásakor. Az a tanító, aki a furulyával a kezében érzi magát a leghatékonyabbnak, az osztály által énekelt kánon második belépő szólamát (valószínűleg) furulyán fogja játszani. Azonban nem véletlenül szerepel az ének-zene tanítás módszertanában ez a kodályi kritérium. A hangszer hangjára figyelő gyerekeket sokkal nehezebb lesz egy *a cappella* mű tiszta és élvezetes előadására ránevelni. Egy jól hangolt zongora nem hagyja a kórust hamisan énekelni, így ha ez a támasz kikerül alóluk, hirtelen nagyobb visszaesés lesz tapasztalható, mintha a tanulófolyamatban már előtérbe kerültek volna a kényesebb helyek. A hangszerek megjelenésével kapcsolatban is a mértékletesség a mérvadó. Véleményem szerint egyik végtet sem szerencsés: ha egy nehezebb harmóniára való megérkezést, vagy egy kezdőhangot a zongora mellett ülve, kétszer meghallgattatva helyre tudunk billenteni, használjuk a hangszert. Időt takarítunk meg vele, és segítséget jelenthet az átlendülésben egy próbán. Viszont a rossz állapotban lévő, elhangolódott zongora mellől irányítani az énekes csoportot nem célszerű, és nagy a kontraproduktívitás veszélye.

A többszólamúság típusai és tanítása

A bevezető részben nagy hangsúlyt kapott a fokozatosság. Ha az előkészítés megfelelő, és lépésenként haladunk, minden bizsonnyal eljuttathatjuk a csoportunkat a többszólamú éneklésig.

Az első lehetőségük az ének és ritmus együtthangzásának megszólaltatása.

A legelemibb megnyilvánulás a mérőre járás, melyet óvodás kortól igyekszünk gyakoroltatni. Ezt követi, ha az énekelt dallamhoz tapsoljuk annak ritmusát, majd egy más ritmus, ritmuskíséret társítása. Az egészen egyszerű negyed, nyolcad ritmustól egészen a térben osztott ritmusosztinátón át, az aszimmetrikus ritmus érzékeltetéséig van lehetőségünk a ritmus és énekszólam együtt hangzását gyakoroltatni, fejleszteni. Itt kell megemlítenünk a ritmus kétszólamúságot, melybe beletartozik a ritmusvisszhang, a ritmusfelelgetős és a ritmusquodlibet.

A felelgetős, visszhang és ritmusjátékok után kezdetünk az orgonapontos, nyugópontos és dudakvintes „valódi” többszólamú megnyilvánulásokat. A gyakorlatokat hasznos, ha szólamcserével, majd kisebb csoportokban, esetenként párokban is énekeltetjük.

A következő pont lehet a kézjelről történő kétszólamú éneklés. Az egyszólamnál már megismert, jól begyakorolt kézjelek a kétszólamú éneklést is nagyban segítik. A tanulók térben elhelyezve látják maguk előtt a hangokat, azok egymáshoz való viszonyát, elhelyezkedését. A kézjelről történő kétszólamú éneklés a pedagógus részéről is fokozott koncentrációt igényel, hiszen a megszólaló hangok korrigálása mellett a két kezét egymástól függetlenül kell a tanulókat instruálni. A témában mindenképpen fontos szerepet kap *Kodály Zoltán Énekeljünk tisztán!* című kiadványa.

Ezt követő lépcsőfok lehet a kánonok éneklése. Ez meglehetősen egyszerű feladatnak tűnik, mégis alapos előkészítést igényel. Ahogyan már korábban említettem, az első többszólamú megnyilvánulás az osztály és a pedagógus között jön létre. Kánonok esetében két lehetőség van: ha a tanító éneklei az első szólamot, tiszta intonációval példát mutat a tanulóknak, és megadja az alaptempót. Ha azonban az osztály kezdi, az lényegesen könnyebb az első szólamnak. A legfontosabb feladat, hogy az osztály minden tagja jól tudja az adott kánont egy szólamban énekelni. A fokozatosság elvét követve az egyszólamú éneklés után először csak két belépővel, majd (ha két szólamnál több van) három, végül négszólamban is gyakoroltassuk a kánont. Törekednünk kell arra, hogy végül annyi szólamban énekeltsünk, ahányat a kotta jelez, tehát nem szerencsés négszólamú kánont kétszólamban előadni. Az előadás sikerét a jól kiszámított befejezés is meghatározza, ezt előre meg kell tervezni, gyakorolni.

Az átlagos képességű csoportok véleményem szerint eddig jutnak el, a további lépcsőfokok már nem feltétlen az általános tantervű osztályok heti egy óráinak feladata. Azonban, ha tudunk tovább haladni, mert a tanulók kvalitásai, a körülmények, a tanterv és a rendelkezésre álló idő engedi, áttérhetünk az önálló szólamokból felépített művek elsajátítására.

Érdeemes lehet azokkal a művekkel kezdeni, melyekben a dallam jól ismert népdal vagy gyermekdal. Itt két eset áll fenn:

- A dallam hol az egyik, hol a másik szólamban bukkan fel
- Az ismert dallam csak az egyik szólamban jelenik meg, a másik kíséretet énekel.

Mindkét esetben célravezető, ha először a dallamot tanuljuk meg vagy ismételjük át. Ez nem csak kottakép alapján történhet, de ha vándorol a dallam, érdemes már az elején megnézni a

lejegyzést. Ha az osztály jól tudja a dallamot, a tanár hozzáénekelheti a kíséretet. Ha indokolt, ez többször is elhangozhat így, hogy az osztály a lehető legjobban meg tudja figyelni a kíséző szólamot. A következő lépés a másik szólam megtanulása. Itt is az osztály képességeihez mérten, és a hozzájuk legjobban illeszkedő módszert érdemes kiválasztani. Azonban a pontosság érdekében törekedhetünk arra, hogy hangjegyek alapján tanulják meg a kíséző szólamot, ne hallás után. Ez a folyamat több tanórát is igénybe vehet. Ha az osztály a második szólamot is biztonsággal végig tudja énekelni, a pedagógus hozzáénekelheti a dallamot. Ezt követően, ha az osztály mindkét szólamot megfelelő, egyenletes tempóban, hanghiba nélkül végig tudja énekelni, a kezdőhangok illetve belépések kigyakorlása a feladat. Ha a pedagógus felkészülése során úgy ítéli meg, hogy van néhány bonyolultabb ütem, vagy fordulat (például: valamely szólamban tartott hang után kell továbbmenni, vagy nehezen intonálható a dallam) már előre kiemelheti és gyakoroltathatja az adott kis részt, megelőzve ezzel a hibázást. Ha ezeket a lépcsőfokokat végigjártuk, az osztályt két részre oszthatjuk, és összeénekelhetjük a szólamokat.

A gyakorlat a nem népzene vagy gyermekdal alapú kétszólamú művek esetében is hasonló: az első lépés minden esetben a szólamok külön-külön megtanítása, a kétszólamú éneklés előkészítése, majd az összeéneklés. Fontos, hogy ráneveljük a diákokat arra, hogy esetleges tévesztés esetén próbáljanak meg visszakapcsolódni a folyamatba, segítsék, támogassák egymást. Jobb képességű, vagy tagozatos osztályban itt nyílik lehetőség arra, hogy a kamaraénekléssel kísérletezzünk. Fontos készséget tudunk azzal kialakítani, ha az együttműködésre, egymásra figyelésre hívjuk fel a figyelmet. Jobban fogják hallgatni egymást, növekedni fog a koncentráció, valamint a zenei munkához való hozzáállásukat, fegyelmüket is nagymértékben fejlesztjük.

A kész művet minden énekléssel csiszolhatjuk, alakíthatjuk. A cél az, hogy a diákok is meghallják a két szólam adta lehetőségeket, tudjanak figyelni magukra és a másik szólamra. Fontos, hogy maradjon idő és energia arra, hogy megfigyeljük, hogyan szólal meg a mű, a két szólam hangzása mennyire homogén, és zeneileg mennyire megformált.

Három illetve négyzólamú művek tanítása

„Háromzólamú művek tanítása már nem az általános iskola feladata, nem azért, mert három szólamban nehezebb énekelni, hanem mert e művek hangterjedelme, dallami és ritmikai nehézségi foka meghaladja az általános képzésben résztvevő tanulók készségeit.”⁵

Szerencsére az országban még működnek emelt szintű, ének-zene tagozatos általános iskolák, illetve középiskolák is, valamint egy ügyesebb kórus is repertoárjára tűzhet háromzólamú műveket. Véleményem szerint a kétszólamú éneklésből a három- vagy többszólamú művekre való áttérés egyszerűbb feladat, mint az egyszólamból vagy unisonoból való kilépés.

Ha a diákok rutint szereztek a kétszólamú éneklésben, és már a beéneklő gyakorlatoknál, kánonok éneklésénél találkoztak a három-négyzólamú énekléssel, érdemes lehet a több szólam adta harmóniákba bevezetni őket. Legegyszerűbb lépés lehet a Quodlibet éneklés. Ebben az esetben a szólamok dallamai ismertek, így tudnak a diákok a dúszult hangzásra és a harmadik szólamra is figyelni. A jól ismert 3/4-es, hármas Quodlibet (Szó-mi-dó kánon, Nyit már a gyöngyvirág kánon, Már ébred a hajnal kánon) mellett az ének-zene tanárok is vállalkozhatnak ilyen feladatok kitalálására, természetesen csak az osztálytermi gyakorlás keretei között. Az ismert dallamú művek után, más háromzólamú darabokkal is megismertethetjük a gyerekeket.

A módszertani rész összefoglalásaként elmondhatjuk, hogy mint minden újdonság bevezetésénél a legfőbb pedagógiai szempont itt is a fokozatosság. A tanári felkészülés ebben a helyzetben is döntő jelentőségű, hiszen a többszólamúság nagy ugrás az egyszólamú énekléshez képest. Több szakirodalomban is megjelent az a kép, ahol a gyermekek fülüket befogva "fűjják" a saját szólamukat, vagy esetleg azon versenyeznek, hogy melyik szólam tudja hamarabb, hangosabban elnyomni a másikat. A harmóniák meghallása, az egymásra történő odafigyelés és az esztétikai érzék kialakítása is a fejlesztendő kompetenciák közé tartozik. A gyakorlat azonban sajnos mást mutat, hiszen az általános iskolákban a többszólamú éneklésre igen kevés lehetőség adódik. Természetesen a szaktanár megítélésén múlik, hogy a felvázolt lépcsőfokokon meddig jut el a különböző adottságú, összetételű csoportjaival.

⁵ Osvay Károlyné (2007): Az ének-zene tanítás módszertana; Harmadik, átdolgozott kiadás, Krúdy könyvkiadó, Nyíregyháza p.146.

Többszólamú művek - Műjegyzék

A fenti módszertani áttekintés után joggal merül fel a kérdés, hogy milyen műveket énekeltesünk, milyen kiadványokból válogassunk.

Első és legkézenfekvőbb az aktuális tankönyv példáinak áttekintése, valamint a javasolt tanmenetben szereplő művek megtanítása. Érdeemes természetesen általános iskolában Kodály Bicíniumokból válogatni, illetve jónéhány többszólamú művet találhatunk Szabó Helga ének-zene tagozatos tankönyveiben. Ebben a tankönyvcsaládban a közölt módszertani lépésekre tökéletes megfelelés figyelhető meg. (Első énekeskönyvemben⁶ felelgetős példákkal, második osztályban⁷ már kánonokkal, a könyv végén pedig Kodály Bicíniumokkal, például a *Hej, Dunáról* vagy a *Volt nekem egy kecském* kezdetű feldolgozásokkal találkozhatunk. A harmadikos tankönyvben⁸ több két-, és háromszólamú mű kerül elő, akár a *Régi idők muzsikája* fejezetben, vagy a tankönyv utolsó 25 oldalán közölt magyar szerzők művei közül. Felső tagozaton a zenetörténeti korokkal való ismerkedés elkezdésével a többszólamú művek éneklése sokkal szélesebb spektrumon kezd mozogni. A tankönyvi példatár nagyon gazdag; ötödik osztályban⁹ középkori, reneszánsz és barokk példákkal, hatodikban¹⁰ leginkább Haydn, Mozart és Beethoven többszólamú műveivel, hetedik évfolyamban¹¹ néhány Bach korállal, majd a romantikus szerzők néhány darabjával találkozhatunk. Így jut el az általános iskola utolsó évére¹² az ének-zene tagozatos osztály Kodály és Bartók műveihez.)

Ezen felül jó szívvel ajánlom az alábbi, általam létrehozott műjegyzéket.

Célom az, hogy a vizsgált módszertani pontokra néhány (a tankönyvekben nem feltétlen megtalálható) példát mutassak be. Iskolai kórus alakításánál nagyon sok szempontot kell figyelembe venni a darabok kiválasztásakor. Első és legfontosabb az énekkar tudásának, képességeinek megfelelő művek műsorra tűzése. Ha a darabok túl nehezek, elmarad a várt sikerélmény, döcögős, nehézkes a munka. A túl könnyű művek viszont hamar unalmassá válhatnak, és nem is fejlesztik a kórus kvalitásait. Fontos, hogy a tematika is alkalmazkodjon az adott korosztályhoz. Mindezekén túl konzultálni kell az iskola vezetőivel is, hogy milyen ünnepélyeken, milyen témákban szeretnék a kórus szereplését is igénybe venni. Iskolai

⁶ Szabó Helga (1993) *Első énekeskönyvem* (Negyedik, javított kiadás), Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

⁷ Szabó Helga (1993) *Énekeskönyv 2.*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

⁸ Szabó Helga (1993) *Ének-zene 3.*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

⁹ Szabó Helga (2013) *Ének-zene 5.*, Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest

¹⁰ Dobszay László- Szabó Helga (1993): *Ének-zene 6.*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

¹¹ Dobszay László- Szabó Helga:(2004) *Ének-zene 7.*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

¹² Szabó Helga (1999) *Ének-zene 8.*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

énekkarok számára főként a 20. és 21. századi magyar zeneszerzők kifejezetten gyermekkarokra írt művei lehetnek megfelelőek. A régebbi korok kórusművei között pedagógiaicéllal írt, könnyen olvasható darabokat nem nagyon találunk. A családi és társas szórakozásmadrigáljai, kánonjai nem felelnek meg a kezdő lépések anyagaként, magasabb halláskészség szükséges hozzájuk. Az alábbiakban látható rövid felsorolás a tanítási folyamat egy-egy fázisához csatlakozik, így az egyszerűbbtől halad a bonyolultabb felé.

Felelgetős

- A faragószék nótája - Kerényi György (1965): Kétágú síp kétszólamú kórusok. Zeneműkiadó, Budapest
- Angyalkert-játékdalok - Kodály Zoltán (1972): Gyermek- és nőikarok, Editio Musica, Budapest

Orgonapontos, nyugvópontos szerkesztésű egyszerű, kétszólamú kórusdarabok

- A zöld kendő - Szőnyi Erzsébet (1974): Bicíniumok II. amerikai és kanadai népdalok. Zeneműkiadó, Budapest
- Gyí, te pejgó! - Szőnyi Erzsébet (1974): Bicíniumok II. amerikai és kanadai népdalok. Zeneműkiadó Budapest
- Maranoa bölcsődala - Szőnyi Erzsébet (1974): Bicíniumok III. ausztrál népdalok. Zeneműkiadó Budapest

Dudakvint megjelenése az egyik szólamban

- Cicajáték - Szőnyi Erzsébet (1974): Bicíniumok I. japán dalok. Zeneműkiadó Budapest
- Indián - Szőnyi Erzsébet (1974): Bicíniumok II. amerikai és kanadai népdalok. Zeneműkiadó Budapest
- A régi kalapács - Szőnyi Erzsébet (1974): Bicíniumok II. amerikai és kanadai népdalok. Zeneműkiadó Budapest

Dallamosztinátós kétszólamúság

- Tót dudások - Bárdos Lajos (1938): Kicsinyek kórusa I. Magyar kórus, Budapest
- Elszaladt a kemence - Bárdos Lajos (1938): Kicsinyek kórusa I. Magyar kórus, Budapest

Kánonok

- *Kerényi György (1965): Kétágú síp kétszólamú kórusok. Zeneműkiadó, Budapest:*
 - Kocsi, szekér
 - Cifra palota
 - Április bolondja
 - Anyám, édesanyám
 - Kiment a ház ablakon
- *Postaváró - Szőnyi Erzsébet (1974): Bicíniumok III. amerikai népdalok. Zeneműkiadó Budapest*
- *Ősz-kánon - Bárdos Lajos (1970): Hetven kánon, Zeneműkiadó, Budapest*
- *Békakirály - Farkas Ferenc (1977): Állatok világa, Zeneműkiadó, Budapest*
- *Hódolat Liszt Ferencnek - Balázs Árpád (2010) ZeneSzó: A KÓTA lapja*

Egyszólamú, hangszerkíséretes művek

- *Felhő táncol - mai magyar zeneszerzők kíséretes kórusművei. (2008) KÓTA, Budapest:*
 - Aranyágon ül a sármány - Kocsár Miklós
 - Európai gyermekdalok - Tóth Armand
- *Évszaksoroló - Balázs Árpád (2010) ZeneSzó: A KÓTA lapja*
- *Népdalcsokor - Pertis Jenő (2013), Kontrapunkt Zeneműkiadó*
- *Vásárhely kövel van kerítve, népdalszvit - Steiner Béla (1994), Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzata, Németh László Városi Könyvtár, Bethlen Gábor Gimnázium*

Egyszerű (főként komplementer ritmusban írt) kétszólamú kórusművek

- *Fehér László - Kerényi György (1965): Kétágú síp kétszólamú kórusok. Zeneműkiadó, Budapest*
- *Bolygó zápor - Papp Lajos (1969): 35 könnyű kétszólamú egyneműkar II. Zeneműkiadó, Budapest*
- *Bölcsődal - Szőnyi Erzsébet (1974): Bicíniumok I. japán dalok. Zeneműkiadó Budapest*

- Vörösbegy - Szőnyi Erzsébet (1974): Bicíniumok II. amerikai és kanadai népdalok. Zeneműkiadó Budapest
- Madár a télben - Beischer-Matyó Tamás (2015): Játék két szólamban, Kontrapunkt Zeneműkiadó, Budapest

Kétszólamú kórusművek:

- Vakondkergető - Papp Lajos (1969): 35 könnyű kétszólamú egyzeneműkar II. Zeneműkiadó, Budapest
- Csengő-bongó Karácsony - Bárdos Lajos (1963), Editio Musica, Budapest
- Teadélután a babaházban - Beischer-Matyó Tamás (2015): Játék két szólamban, Kontrapunkt Zeneműkiadó, Budapest
- A hiába várt üzenet - Beischer-Matyó Tamás (2015): Játék két szólamban, Kontrapunkt Zeneműkiadó, Budapest
- Tavaszi hívogató - Farkas Ferenc, Balázs Árpád (1985), Zeneműkiadó, Budapest

Háromszólamú kórusművek

- Ballagi - Kocsár Miklós (2009): Gyermekkarok Kányádi Sándor verseire I., Kontrapunkt Music Ltd, Budapest
- Ave Maria - Kodály Zoltán (1972): Gyermek-és nőikarok, Editio Musica, Budapest
- Egyetem, begyetem - Kodály Zoltán (1972): Gyermek-és nőikarok, Editio Musica, Budapest
- Tavaszvárás - Kocsár Miklós (2009): Gyermekkarok Kányádi Sándor verseire, Kontrapunkt Music Ltd, Budapest
- Felleg hátán felleg - Kocsár Miklós (2009): Gyermekkarok III. Kányádi Sándor verseire, Kontrapunkt Music Ltd, Budapest
- Három holló - Kocsár Miklós (2009): Gyermekkarok IV. Kányádi Sándor verseire, Kontrapunkt Music Ltd, Budapest
- Suhogó - Kocsár Miklós (1976): Gyermekkarok II. Csanádi Imre verseire, Zeneműkiadó, Budapest
- Asperges me - Gyöngyössi Levente (2015), Kontrapunkt Zeneműkiadó
- Pékcsúfoló - Tóth Péter (2009), Kontrapunkt Zeneműkiadó
- Őszi ének - Járdányi Pál (1969) Gergő nótái, Zeneműkiadó, Budapest

Többszólamú, hangszerkíséretes kórusművek

- Adjon az Isten - Kocsár Miklós (2012), Kontrapunkt Music Ltd, Budapest
- Tündér ha lennék - Karai József (2006), Editio Musica, Budapest
- Békák - Bogár István (2004) in Felhő táncol - mai magyar zeneszerzők kíséretes kórusművei. (2008) KÓTA, Budapest
- A kis gőzös - ifj. Somorjai József (1972), Népművelési propaganda iroda, Budapest
- Vígak nótája - Daróci Bárdos Tamás (2011), Kontrapunkt kiadó, Budapest
- Öt világrész dalai - Szőnyi Erzsébet (2010), Kontrapunkt Zeneműkiadó, Budapest
- Tavaszlesen - Balázs Árpád (1974), Editio Musica, Budapest

Záró gondolatok

Meggyőződésem, hogy a többszólamú éneklés, majd a kórusban való éneklés élménye életre szóló zeneszeretethez, a zene jobb, mélyebb megértéséhez vezetnek. Ének-zene tanárként arra is törekednünk kell, hogy a gyakorlatok, szemelvények, kórusművek színesek, értékesek legyenek, és a gyerekek szeressék őket. Ennek érdekében pedig érdemes a tanórákon is tudatos lépésekben erőfeszítéseket tenni.

A közölt írás *A harmonikus hallás és a többszólamú készség fejlesztésének lehetőségei az általános iskolában* című, 2017-es dolgozatom összegzése. (Témavezetőm: Dr. Kis Katalin volt az egri Eszterházy Károly Egyetem ének-zene szakán).

A dolgozat írója:

* Majtényi Laura, aki jelenleg a hevesi Zeneiskola szolfézstanára.